

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова приймальної комісії

В. С. Пономаренко

” 14. лютого 2017 р.

ПРОГРАМА

вступного випробування

треть (освітньо-науковий) рівень вищої освіти

здобувач ступеня доктора філософії (PhD)

спеціальність: **011 «Освітні, педагогічні науки»**

(шифр та назва)

Харків, 2017

Вступне випробування зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» є комплексним, спрямованим на виявлення компетентностей (табл. 1), якими володіє кандидат на вступ до аспірантури для підготовки на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти для здобуття наукового ступеня доктора філософії за відповідної спеціальності.

Таблиця 1

Основні компетентності вступників в аспірантуру

Компетентності
<p>Загальні:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Здатність до науково-дослідницької діяльності, прийняття обґрунтованих рішень стосовно розв'язання наукових проблем та вирішення науково-прикладних завдань. • Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, філософського тлумачення та розуміння сутності досліджуваних соціально-педагогічних явищ, обґрунтування, постановки та моделювання завдань. • Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних наукових джерел, а також використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, комп'ютерних засобів та програм. • Здатність генерувати нові науково-теоретичні, методичні та практико орієнтовані ідеї, знаходити власні шляхи вирішення наукових проблеми. • Здатність до вилучення інформації з іншомовних текстів професійного спрямування, комунікації іноземними мовами в усній та письмовій формі в міжнародному академічному, науковому і професійному середовищі. • Здатність працювати у науковій та професійній «команді» з дотриманням етичних норм і зобов'язань. • Здатність до самостійної науково-дослідницької роботи на основі критичного мислення. • Здатність до педагогічної діяльності, організації і здійснення освітнього процесу, навчання, виховання, розвитку і професійної підготовки студентів; • Здатність до самоаналізу та коригування власної науково-дослідницької діяльності, самоменеджменту, саморозвитку.
<p>• Спеціальні (професійні, фахові):</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Здатність до науково-дослідницької діяльності у сфері освіти на основі

аналізу сучасного стану, тенденцій розвитку, проблем та наукових здобутків.

- Компетентність у виявленні, постановці та вирішенні актуальних наукових проблем у сфері освіти.
- Здатність до проведення педагогічних досліджень, якість яких відповідає національному та світовому рівням.
- Здатність планувати виконання дисертаційного дослідження і забезпечувати визначені результати.
- Здатність до використання сучасних наукових методів у дисертаційному дослідженні, моделювання педагогічного процесу, діагностування наукових та практичних результатів в освітній сфері.
- Здатність до впровадження отриманих наукових результатів у педагогічну практику, застосування інноваційних технологій і методів навчання в освітньому процесі.

СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІНОЗЕМНА МОВА»

Завдання охоплюють питання, які перевіряють знання нормативних документів у сфері освіти, поінформованість вступників в аспірантуру за такими блоками тем: «Загальні основи педагогіки», «Професійна педагогіка», «Дидактика», «Теорія виховання», а також завдання, які демонструють їхню спроможність застосовувати теоретичні знання до конкретного педагогічного дослідження.

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Основне законодавче поле освітянської галузі.
2. Закон України “Про освіту”.
3. Закон України “Про вищу освіту”.
4. Національна доктрина розвитку освіти.
5. Нормативно правові документи, що регулюють діяльність системи освіти, визначають основні напрями її реформування.
6. Система освіти України.
7. Вища освіта як складова системи освіти України.
8. Освітній процес у вищих навчальних закладах у руслі Болонського процесу.
9. Національна освіта як соціокультурне явище. Філософія освіти: поняття і предметне поле.
10. Освіта в контексті глобалізації.
11. Педагогіка як наука.
12. Історія розвитку педагогіки як науки.
13. Проблема якості освіти.
14. Гуманізація професійної освіти.
15. Інновації у системі вищої освіти.

16. Неперервна освіта як філософська і педагогічна категорія.
17. Неперервна освіта: сутність та тенденції розвитку.
18. Основні протиріччя розвитку сучасної освіти.
19. Самоосвіта як компонент неперервної освіти.
20. Організація самостійної роботи студентів.
21. Дистанційне навчання.
22. Позааудиторна робота у ВНЗ.
23. Основні парадигми сучасної педагогіки.
24. Основні категорії професійної педагогіки, їх характеристика.
25. Методологічні підходи до об'єкта педагогічного дослідження.
26. Сутність компетентнісного підходу в освіті.
27. Формування особистості майбутнього фахівця у вищих навчальних закладах.
28. Створення освітнього середовища у ВНЗ.
29. Організація навчально-виховного процесу у ВНЗ. Педагогічна система та її компоненти.
30. Форми організації навчання, їх характеристика.
31. Процес навчання та його складники.
32. Сутність навчально-виховного процесу у ВНЗ.
33. Реалізація цілісного педагогічного процесу у ВНЗ.
34. Основні принципи педагогічної діяльності, їх класифікація та характеристика. Закономірності навчання.
35. Проблеми змісту та стандартів освіти.
36. Теорії щодо формування змісту освіти.
37. Особливості формування змісту освіти в умовах кредитно-трансферної системи.
38. Інваріантна та варіативна складові навчального плану.
39. Концептуальні підходи до визначення змісту професійної підготовки.
40. Загальні методи навчання. Класифікація методів навчання. Критерії вибору методів навчання студентів.
41. Підходи до класифікації методів і засобів навчання. Критерії вибору методів навчання студентів.
42. Методи контролю за навчально-пізнавальною діяльністю студентів. Суть і основні форми контролю у вищих навчальних закладах.
43. Дидактика як теорія освіти і навчання.
44. Діяльність визначних дидактів, їх основні творчі надбання.
45. Дидактичні засоби навчально-пізнавальної діяльності.
46. Виховний процес у вищих навчальних закладах, його специфіка, компоненти та рушійні сили.
47. Зміст і форми виховної роботи у вищому навчальному закладі. Методи виховання.
48. Вчення про особистість. Психолого-педагогічна характеристика етапів розвитку особистості.
49. Студент як об'єкт та суб'єкт педагогічної діяльності. Фактори формування особистості студента.
50. Основні форми організації та види навчальної діяльності у вищому закладі освіти.

51. Засоби і види управління навчально-пізнавальною діяльністю студентів.
52. Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів: напрями, засоби та проблеми.
53. Педагогічні технології: сутність та характеристика.
54. Характеристика відомих освітніх технологій активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів.
55. Педагогічна технологія і майстерність викладача.
56. Організація навчальної діяльності студентів з використанням методів проблемного навчання.
57. Використання методів симуляції (ігрових прийомів) під час вивчення навчальних дисциплін у вищих навчальних закладах.
58. Особливості використання інтерактивних форм і методів навчання та їх різновиди.
59. Професіоналізм педагога, його складники.
60. Види та цілі спілкування педагога зі студентами. Роль спілкування викладача зі студентами в навчально-виховному процесі.
61. Педагогічне спілкування як взаємодія.
62. Професіограма педагога.
63. Підвищення методологічної культури викладача та її вплив на рівень навчальної діяльності студентів.
64. Характеристика концепції особистісно-орієнтованого навчання.
65. Теорія поетапного засвоєння знань, формування понять і розумових дій П.Я. Гальперіна.
66. Загальні тенденції реформування сучасних систем професійної освіти.
67. Порівняльна характеристика стану вищої освіти в розвинених країнах світу (на прикладі трьох країн на вибір).
68. Досвід зарубіжних країн щодо оцінювання знань студентів.
69. Пошуки ефективних форм навчання в зарубіжній вищій школі.
70. Основні вимоги до дисертаційного дослідження.
71. Композиція дисертаційної роботи.
72. Об'єкт і предмет, мета та завдання дослідження. Теоретична та методологічна основи наукової роботи.
73. Визначення новизни наукового дослідження, рівні новизни.
74. Методи педагогічних досліджень.
75. Теоретичний аналіз і синтез як методи педагогічних досліджень.
76. Моделювання як теоретичний метод педагогічного дослідження.
77. Педагогічний експеримент: сутність та основні етапи.
78. Експертні методи педагогічних досліджень.
79. Методи тестування в педагогічних дослідженнях.
80. Шляхи впровадження наукових результатів у практичну діяльність навчальних закладів.
81. Цілі педагогічного процесу, їх структура і функції.
82. Формування мотивації студентів до навчально-пізнавальної діяльності.
83. Реалізація принципу наочності у викладанні навчальних дисциплін.
84. Організація цілісного педагогічного процесу у ВНЗ.

85. Інформаційно-комунікаційні технології у навчанні.
86. Формування системи професійних умінь та професійно значущих якостей майбутнього фахівця під час навчання у ВНЗ.
87. ВНЗ як об'єкт управління.
88. Особливості управління ВНЗ.
89. Комунікація в освітній діяльності.
90. Система підготовки фахівців в інших країнах (на вибір).

Рекомендований розподіл балів відповідно до рівня складності завдань у білеті з вступного випробування наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Рекомендований розподіл балів відповідно до рівня складності завдань в екзаменаційному білеті

Рівень складності	Кількість контрольних завдань		Кількість балів за одне завдання	Розподіл балів в білеті	Різновид завдань
	теоретичні завдання	практ. завдання			
I. Рівень складності	1	1		20	Завдання на відтворення інформації
II. Рівень складності	1			40	Завдання на аналіз змісту певної теми
III. Рівень складності	-	1		20	Творче завдання

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

- а. Автомонов П.П. Дидактика вищої школи. Підручник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2008. – 368 с.
2. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: підручник для студентів, аспірантів та молодих викладачів / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 558 с.
3. Амонашвили Ш. А. Личностно-гуманная основа педагогического процесса / Ш. А. Амонашвили. – Минск : Университетское, 1990. – 560 с.
4. Андреев А. Л. Компетентностная парадигма в образовании: опыт философско-методологического анализа / А. Л. Андреев // Педагогика. – 2005. – № 4 – С. 19-27.
5. Атанов Г. А. Деятельностный подход в обучении / Г. А. Атанов. – Донецк : ЕАИ-пресс, 2001. – 160 с.
6. Бабанский Ю. К. Оптимизация педагогического процесса (в вопросах и

- ответах) / Ю. К. Бабанский; М. И. Поташник. – 2-е изд., перераб. и доп. – К. : Рад. шк., 1983. – 287 с.
7. Балл Г. О. Гуманізація загальної та професійної освіти: сучасна актуальність і психолого-педагогічні орієнтири / Г. О. Балл // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи : моногр. / за ред. І. А. Зязюна. – К., 2000. – С. 144–156.
8. Беспалько В. П. Теория учебника: Дидактический аспект / В. П. Беспалько. – М. : Педагогика, 1988. – 160 с.
9. Бех І. Д. Виховання особистості: сходження до духовності / І. Д. Бех – Київ: Либідь, 2006. – 272 с.
10. Бех І. Д. Виховання особистості: У 2 кн. – Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади. – Київ: Либідь, 2003. – 344 с.
11. Борова, Т. А. Теоретичні засади адаптивного управління професійним розвитком науково-педагогічних працівників вищого навчального закладу: монографія). – Х.: Компанія СМІТ, 2011. – 381 с.
12. Ващенко Г. Виховний ідеал: підручник для педагогів, вихователів і батьків / Г. Ващенко // Полтавський вісник. – Полтава, 1994. – 191 с.
13. Вишневський О. І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: посібник для майбутніх аспірантів вищих навч. закл. – Дрогобич: Коло, 2003. – 180 с.
14. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для майбутніх аспірантів магістратури. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
15. Власова О.І, Марушкевич А.А. Основи психології та педагогіки: Підручник. - Київ: Знання, 2011. – 333с.
16. Воротіна Л. І. Кандидатська дисертація: методика написання і захисту: посіб. для аспірантів і здобувачів наукового ступення. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2003. – 75 с.
17. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – Київ: Либідь, 1997. – 374 с.
18. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття). – Київ: Райдуга, 1994. – 61 с.
19. Євтух О. Наука і освіта в епоху змін. – Луцьк : Волинська книга, 2008. – 26 с.
20. Євтух В. Б., Марушкевич А.А., Демяненко Н.М., Чепак В.В. Вступ до етнопедагогіки: Навчальний посібник. – Київ: ВПЦ „Київський університет”, 2004. – 88с.
- 21.Євтух В. Б., Марушкевич А.А., Демяненко Н.М., Чепак В.В. Етнопедагогіка: навч. посібник. – Ч.1. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет». – 2003. – 149 с.
22. Загвязинский В. И. Теория обучения: Современная интерпретация : учеб. пособ. для студ. высш. пед. учеб. завед. / В. И. Загвязинский. – 2-е изд., испр. – М. : Академия, 2004. – 188 с.
23. Згуровський М. З. Болонський процес: головні принципи та шляхи структурного реформування вищої освіти України. – Київ: НТУУ «КПІ»,

2006. – 544с.

24. Зимняя И. А. Педагогическая психология : учебник для вузов / И. А. Зимняя. – Изд. второе, доп., испр. и перераб. – М. : Логос, 2001. – 384 с.

25. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії / І. А. Зязюн. – К. : МАУП, 2000. – 312 с.

26. Кан-Калик В. А. Педагогическое творчество / В. А. Кан-Калик, Н. Д. Никандров. – М. : Педагогика, 1990. – 144 с.

27. Кларин М. В. Инновации в мировой педагогике: обучение на основе исследования, игр, дискуссии. Анализ зарубежного опыта / М. В. Кларин. – М.; Рига: Эксперимент, 1998. – 176 с.

а. Кремень В. Г. Вища освіта України і Болонський процес : навч. посіб. / Василь Григорович Кремень. – Тернопіль : “Навчальна книга – Богдан”, 2004. – 384 с.

б. Кремень В. Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації. Факти, роздуми, перспективи. – К. : Грамота, 2003. – 215 с.

28. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. – К.: Грамота, 2005. – 448с.

29. Кун Т. Структура научных революций = The structure of scientific revolutions / пер. с англ. И.З. Налетова; общ. ред. С.Р. Микулинского, Л.А. Марковой. – М. : Прогресс, 1975. – 288 с.

30. Кыверялг А. А. Методы исследования в профессиональной педагогике / А. А. Кыверялг. – Таллинн : Валгус, 1980. – 334 с.

31. Лернер И. Я. Дидактические основы методов обучения / И. Я. Лернер. – М. : Педагогика, 1981. – 186 с.

32. Лернер И. Я. Процесс обучения и его закономерности / И. Я. Лернер. – М. : Знание, 1980. – 96 с. (Новое в жизни, науке, технике. – Серия «Педагогика и психология»).

33. Лозова В. І. Педагогічний експеримент / В. І. Лозова // Актуальні питання навчання та виховання особистості : зб. наук. ст. / за заг. ред. В. М. Гриньової. Вип. 2. – Х. : Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, 2008. – С. 78–95.

34. Максимов В.Г. Педагогическая диагностика в школе: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. – М.: Издательский центр "Академия", 2002. – 272 с.

35. Марушкевич А.А. Основы педагогіки: Навчальний посібник. – Київ: ВПЦ "Київський університет", 2007. – 123 с.

36. Марушкевич А.А. Педагогіка вищої школи: Теорія виховання. Навчальний посібник. – Київ: ВПЦ „Київський університет”, 2006. – 60 с.

37. Матюшкин А. М. Проблемные ситуации в мышлении и обучении / А. М. Матюшкин. – М. : Педагогика, 1972. – 208 с.

38. Махмутов М. И. Проблемное обучение: основные вопросы теории / М. И. Махмутов. – М. : Педагогика, 1975. – 367 с.

39. Машбиц Е. И. Психологические основы управления учебной деятельностью / Е. И. Машбиц. – К. : Вища шк., 1987. – 224 с.

40. Методы системного педагогического исследования / под ред.

- Н. В. Кузьминой. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1990. – 172 с.
41. Нові технології навчання : наук.-метод. зб. – К. : Наук.-метод. центр вищої освіти, 2002. – Вип. 34. – 340 с.
42. Новиков А. М. Методология: учеб.-метод. пособие / РАН, Ин-т проблем упр., Ин-т упр. образованием. – М. : СИНТЕЗ, 2007. – 660 с.
43. Микитюк О.М. Становлення та розвиток науково-дослідної роботи у вищих педагогічних закладах України (історико-педагогічний аспект). – Харків: Харківський пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди, 2001. – 256 с.
44. Модернізація освіти України у контексті євроінтеграційних процесів: історико-педагогічний аспект: Монографія / За ред. Н. Г. Сидорчук. – Житомир: ЖДУ, 2008. – 300 с.
- а. Освітні інновації у вищих навчальних закладах України : каталог / МОНУ ; Наук.-метод. центр вищої освіти [уклад.: В. І. Соколов, В. В. Висоцька (відп. ред. К. М. Левківський)]. – Київ : СтилоС, 2003. – 336 с.
- б. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська [за ред. О. М. Пехоти]. – К.: А.С.К., 2003. – 255 с.
- с. Освіта України. Нормативно-правові документи. – К.: Міленіум, 2001. – 472 с.
45. Основи сучасної педагогіки Моногр. / Т.О. Дмитренко, К.В. Яренько, Т.В. Лаврик, В.М. Нагаєв, Н.Н. Шоев, .В. Колбіна, С.В. Копилова, Н.Д. Кабусь, О.В. Купенко. – Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2016. – 462 с.
46. Основы педагогики и психологии высшей школы / под ред. А. В. Петровского. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1986. – 303 с.
47. Полякова Г. А. Педагогіка: навч. посіб.; рекомєнд. МОН. – Х. : ІНЖЕК, 2011. – 372 с
48. Практикум по дидактике и методике обучения / А. В. Хуторской. – СПб. : Питер, 2004. – 541 с.
49. Прокопенко І. Ф. Педагогічні технології: Навч.посіб. / І. Ф. Прокопенко, В. І. Євдокимов. – Харків: Колегіум, 2005. – 224 с.
50. Професійна освіта: Словник: Навч.посіб. /Уклад. С.У. Гончаренко та ін.; За ред. Н.Г. Ничкало. – К.: Вища шк., 2000. – 380 с.
51. Реан А. А. Психология и педагогика / А. А. Реан, Н. В. Бордовская, С. И. Розум. – СПб. : Питер, 2000. – 432 с.
52. Розвиток творчого потенціалу майбутнього фахівця : / за наук. ред.: Т.О. Дмитренко, Т.В. Колбіної; Херсонський держ. ун-т, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. – Херсон : [ПП Вишемирський В.С.], 2014. – 422 с.
53. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии : учеб. пособ. для пед. вузов и ин-тов повыш. квалиф. / Г. К. Селевко. – М. : Нар. образ., 1998. – 256 с.
54. Сисоева С. Особистісно орієнтовані педагогічні технології: метод проектів / С. Сисоева // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2002. – № (5). – С. 73–80.
55. Сисоева С. О. Основи педагогічної творчості: підруч. / С.О.Сисоева. – Київ: Міленіум, 2006. – 346 с.

56. Скаткин М. Н. Методология и методика педагогических исследований / М. Н. Скаткин. – М. : Наука, 1986. – 352 с.
57. Смирнова Е. Э. Пути формирования модели специалиста с высшим образованием / Е. Э. Смирнова. – Л. : ЛГУ, 1977. – 140 с.
58. Українська педагогіка в персоналіях. В 2-х кн. – Кн. 2 / За ред. О. В. Сухомлинської. – Київ: Либідь, 2005. – 550 с.
59. Феномен інновації: освіта, суспільство, культура / За ред. В. Кременя. – Київ: Педагогічна думка, 2008. – 471с.
60. Формирование учебной деятельности студентов / В. Я. Ляудис, Х. Вернеке, И. И. Ильясов и др.; под. ред. В. Я. Ляудис. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1989. – 240 с.
61. Фридман Л. М. Наглядность и моделирование в обучении / Л. М. Фридман. – М. : Знание, 1984. – 80 с.
62. Хуторской А. В. Современная дидактика : учеб. для ВУЗов / А. В. Хуторской. – СПб. : Питер, 2001. – 544 с. (Серия «Учебник нового века»).

Голова предметної комісії

Борова Т.А., д.пед.н. проф.